

Taklinger

Magasin fra Attac i Trondheim - nr. 10 - august 2009

Ellers i dette nummer:

Attac-Landsmøte

Taklingers utsendte korrespondent rapporterer fra Attac Norges landsmøte (s. 2)

Sommersamling

Siri Blaser rapporterer fra Attac-Robinson (s. 3)

1.mai

Det var Attac-frokost og trommer på 1.mai (s. 3)

Oljefondet og U-landsgjelda

Attac fikk besøk av SLUG og en tykk rapport (s. 2)

Børsskatt

Taklingers redaktør slakter partiene før valget. (s. 2)

Utdanning

Perspektiver på høyere utdanning i en uttalelse fra NTNU/HiST Attacs årsmøte (s. 5)

Kaklinger:

Linda og Valentin tar etter Matt Damon, og går i Attac-demo! (s. 8)

Bli medlem!

Fyll ut Taklingers eksklusive innmeldings-skjema, og send det inn portofritt! (s. 8)

Valg 2009: Hvilke partier kan løse finanskrisa? s 6-7

Foto: Robert Cudmore

MASSIVE MOBILISERINGER: Studenter demonstrerer mot at styringsmodeller fra privat sektor sniker seg inn i akademia. Her fra Marseille.

Konsekvensene av Utdanningspolitikken til EU begynner å vises i Europa, også i Norge, noe som har fått studenter og ansatte i flere land til å reagere med kraftige demonstrasjoner: Aktivistene mener at snakket om økt mobilitet bare er et skalkeskjul for en prosess mot økt markedsstyring, med konsekvenser som privatisering og økte skolepenger. Taklinger forsøker å gi deg et lite innblikk i protestene. Les mer på side 4 og 5.

Reisebrev fra landsmøtet

I mars var glade attacere fra det ganske land samlet i Oslo for å ta fatt på årets landsmøte i Attac Norge. For en organisasjon som siden 2001 har stått for regulering av en stadig mer ukontrollert galopperende finansøkonomi, var det åpenbart at finanskrisen ville bli et gjennomgangstema.

Manglende krisepolitikk

Som dere kan lese i dette nummeret av Taklinger, har Attac foran valget stilt alle partiene et knippe spørsmål som går på internasjonal økonomisk politikk.

Alle partiene har nok tanker om hvordan de skal få oss ut av krisa, men det som er mest graverende er at ingen av de største partiene har noen politikk for å hindre at dette skjer igjen.

Verken Arbeiderpartiet, Høyre eller Fremskrittspartiet viser takter i retning av å ville bidra til å stenge det globale kasinoet hvor finansspekulanter de siste tiårene har skuslet bort milliarder på milliarder. Det lover dårlig med tanke på neste regjeringsperiode, men ikke minst: det lover dårlig med tanke på neste krise.

Det groveste eksempelet er kanskje mangelen på entusiasme for børsskatt. Regjeringen har nå i krisepakke etter krisepakke gitt penger til bankene. Bankene kan spekulere med høy risiko og få gevinsten av det i trygg visshet om at de er for samfunnsmessig viktige til at regjeringen kan la de gå over ende. De blir reddet av penger fra vanlige skattebetalere.

Nå har vi altså en enkel idé på dagsorden som kan tvinge spekulanten selv til å betale. En liten, lav skatt på børsen vil bremse kort-siktig spekulasjon, men ikke være til hinder for normal handel, og vil derved fungere for aksjer slik som Tobinskatten gjør for valuta. Med en slik skatt kan litt av regninga sendes tilbake til finansakrobatene, og vanlige lønnsarbeidere slipper å bære byrden alene.

AUF har nå gått ut med støtte til dette gamle Attac-kravet, men som med så mange AUF-forslag, ser det ikke ut til å flyte opp til moderpartiet.

Ronny Kjelsberg

Taklinger #10 2009

Taklinger er et partipolitisk uavhengig magasin utgitt av Attac i Trondheim. Vi har som formål å skape økt oppmerksomhet om aktuelle saker, og å sette disse inn i et større globalt perspektiv. Signerte artikler representerer ikke nødvendigvis Attacs syn.

Ansvarlig redaktør:

Ronny Kjelsberg - ronny.kjelsberg@hist.no

Redaksjon:

Håkon Line, Eivind Hageberg, Øyvind Lundesgaard, Ståle Fjeldstad

www.org.ntnu.no/attac

Trykket med støtte fra: sit tapir

Åpner for kunnskap

Av Øyvind Lundesgaard
Styremedlem
NTNU/HiST
Attac

Denne finansøkonomien gikk som kjent rundt årsskiftet gikk noe så til de grader på snørra i et ras av kredittderivater, råtnende banker og hedgefond. Selv om slike kriser er

gjennomgående uberegnelige (særlig for fagøkonomer), er det enkelte kloke hoder som lenge har advart om at systemet var i ferd med å miste fotfestet. Attac fikk med seg et utvalg av disse og utga i år "Fritt Fall", ei flott bok som prøver å gi noen svar og stille noen spørsmål om krisens årsaker og virkninger, fra Terrakommuner til Island til Wall Street. Boklanseringa fant sted på landsmøtet, fulgt av en debatt med innledere fra Senterpartiet, Attac og høyretankesmia Civita.

Selv om mange er opptatt av krisa, har Attac også drevet med mye annet i året som har gått. Oljefondsforvaltning, helsepolitikk, patent på medisin og skatteparadiser er blant temaene landets lokallag kunne fortelle at de har jobbet med i løpet av året. Vårt eget NTNU/HiST Attac kunne skryte av både ei aktiv arbeidsgruppe for utdanningspolitikk, en rekke filmvisninger og debatter, jevnlig "politisk pils", kampanje mot heslige Coca-Cola-kontrakter hos SiT og ikke minst lokallagsavisa Taklinger.

Et av landsmøtets høydepunkter var et besøk fra Lucile Daumas fra Attac Marokko. Hun kunne fortelle om hvordan fredelig politisk arbeid i Marokko møter på utfordringer vi heldigvis er foruten i Norge. Siden juni i fjor har 16 politiske fanger, blant annet fra Attac, sittet fengslet i landet etter en stor, voldelig politiaksjon mot en demonstra-

Ill.: Attac

CELEBRE GJESTER PÅ LANDSMØTET: Her representert ved Lucile Daumas fra Attac Marokko.

sjon i innlandsbyen Sidi Ifni. De arresterte er fengslet under vanvittige forhold, og flere hadde per mars enda ikke fått prøvd saken sin for en domstol. En alvorlig tankevekker som viser viktigheten av internasjonal solidaritet.

Også Asbjørn Wahl fra organisasjonen For Velferdsstaten gjestet landsmøtet med ei lyninnføring i finanskrisas teknikaliteter, og Attac Norges gjenvälgte leder Emilie Ekeberg avsluttet landsmøtet i den optimistiske ånden som hadde preget hele helga.

Vi dro fra landsmøtet med en sterk følelse av at til tross for dystre fremtidsprognoser, er det fremdeles lys i tunellen. De gode nyhetene er at ideologene bak den uregulerte kasinoøkonomiens gigantkrasj ikke lenger kan påberope seg definisjonsmakt. Man kjøper ikke bruktbil hos disse folka igjen, vel vitende om at den blir levert uten verken styringsevne eller bremsepedal, og dessuten har en lei tendens til å eksplodere med jevne mellomrom. Derfor er det helt andre stemmer som må være med å skape løsningene på krisa, og skissere bærekraftige alternativer på lengre sikt.

I kriseåret 2009 er organisasjonen Attac mer nødvendig en noensinne, både som en kunnskapsbase og ressursbank for systemkritisk analyse og som en bred folkelig bevegelse for en demokratisk og menneskevennlig økonomi.

T

Vellykket sommersamling

KONSENTRERT LYTTING OG HEFTIG DEBATT: Under og etter Gerd Liv Vallas foredrag på Attacs sommersamling

Attac arrangerte i år sommersamling for første gang på vakre lille Malmøya i Larviksfjorden.

Av Siri M. Blaser, leirsjef

I forbindelse med temaet valg 2009 var Gerd Liv Valla invitert til å holde en innledning. Hun snakket blant annet om den rødgrønne regjeringens politikk i forrige stortingsperiode, og nye utfordringer for blant andre Attac neste periode.

På programmet sto også organisasjonsbygging og rekruttering, videoverksted, foredragskurs og medieskolering. Trommekurs var et av høydepunktene da vi fikk besøk av

en brasilianer som ga oss en innføring i latinamerikanske rytmer. Forhåpentligvis vil Attac bli både mer synlige og hørbare i demonstrasjonstogene framover!

Vi i Attac var også svært fornøyde med å ha fått med oss seks gutter fra Larviksområdet som nå skal blåse nytt liv i lokallaget!

Strålende sol og herlige temperaturer, både på land og i vann gjorde samlingen ekstra vellykket. Evalueringene fra deltakerne var svært positive, og folk opplevde både det sosiale og politiske innholdet som veldig bra. Vi gleder oss allerede til neste års sommersamling!

Heftig 1. mai med Attac!

Attac satte farge på årets 1.maimarkering i Trondheim. Etter en god Attac-forkost, hadde NTNU/HiST Attac selvsagt egen seksjon i toget - denne gangen med eget trommekorps som spilte afrikanske rytmer mens vi marsjerte til torget for å høre på hovedtalen - av tidligere Attac-nestleder, Reiuulf Steen.

Attac-trommingen har også inspirert resten av landet (se saken om sommersamling). Nå er det bare å lade opp til neste 1. mai, folkens, og vi forventer å se enda fler bak Attac-banneret da!

Oljefondet som utlåner

På det siste debattmøtet Attac arrangerte i Trondheim før sommeren presenterte Øygunn Sundsbø Brynildsen fra Slett Ulandsgjelda (SLUG) en blodfersk SLUG-rapport om oljefondets rolle som utlåner til fattige land.

Av Ronny Kjelsberg, Taklinger-redaktør

De fleste av oss har sikkert hørt snakk om oljefondets (formelt kalt Det norske pensjonsfond, utland) etiske retningslinjer, som skal sikre at vi ikke investerer oljepengene våre i etisk svært tvilsomme aktiviteter som kjernevåpen, miljøødeleggelser, utnyttning av mennesker etc.

Selv om mange - bl.a. Attac - synes retningslinjene er for svake på mange punkter, er de fleste fornøyd med at disse retningslinjene finnes. SLUG peker på noe de fleste kanskje ikke er klar over: Disse retningslinjene gjelder bare oljefondets aksjeportefølje, og en fjerdedel av fondet er investert i statsobligasjoner.

Disse investeringene, som innbefatter mange lån til fattige land, har altså ingen etiske retningslinjer overhodet. Det eneste som finnes er en svak internasjonal mekanisme for å utelate land, men her er det bare Burma som er utelatt per i dag.

Regjeringa sier til SLUG at de ikke vil innfø-

re et etisk regelverk på disse investeringene fordi man er redd for å bruke oljefondet som et utenrikspolitisk virkemiddel, mens SLUG på sin side påpeker at å investere er like politisk som å ikke investere.

I tillegg er det ganske selvmotigende når Erik Solheim sier at regjeringa skal slette illegitim gjeld, og man samtidig ikke vil ha retningslinjer som hindrer at slik illegitim gjeld oppstår. Det er ikke bare bakvendt, men må vel også sies å være en økonomisk risikabel strategi.

Etter at Attac-møtet ble gjennomført er likevel flere seiere oppnådd. Et enstemmig Storting støttet i forbindelse med utviklingsmeldinga (Sm.13) i juni SLUGs krav om både gjeldsrevisjon og retningslinjer for norsk utlån.

I forbindelse med Forvaltningsmeldinga om Oljefondet (Sm. 20), vedtok stortingsflertallet

Foto: Taklinger

FORNØYDE MED MØTET: Innleder Øygunn Sundsbø Brynildsen flankert av smilende styremedlemmer fra NTNU/HiST Attac.

(alle unntatt Frp) "en nærmere gjennomgang av mulighetene for å videreutvikle fondets etiske retningslinjer også for investeringer i statsobligasjoner".

Da gjenstår det å se om regjeringen følger opp dette stortingsvedtaket på en skikkelig måte. I alle fall har Attac og SLUG mye kraftigere skyts i ryggen når vi nå fortsetter arbeidet for etisk utlån og mot illegitim gjeld.

Les hele rapporten og mer om u-landsgjeld på slettgjelda.no

Studentprotester mot nyliberal

De siste årene har det over hele Europa vært vært en oppblomstring av studentprotester på universitetene. Det er i stor grad den samme tendensen det protesteres mot i de ulike landene: En utvikling hvor høyere utdanning gjennom stadig mer markedsorientering blir et redskap til beste for næringslivet, heller enn for studentene og samfunnet som helhet.

Av Ronny Kjelsberg, Taklinger-redaktør *

Motstanden våkner

Utviklingen mot dette posthumboldtske "bisnissuniversitetet" har ikke gått helt upåaktet hen blant akademikere. En som har ytret seg er Richard Münch, som i boken "Die akademische Elite" (2007) stiller seg svært kritisk til utviklingen av "eliteuniversiteter" som er motivert av å få flere fagmiljøer som kan måle seg i den "internasjonale konkurransen".[1] Her hjemme kan dette illustreres ved ideen om "sentre for fremragende forskning".

Münch påpeker at satsing på eliteuniversiteter i Tyskland hindrer den frie akademiske "konkurransen", og gjør at de forskere som ikke er en del av den utpekte "eliten" blir forfordelt i et system som allerede er kraftig underfinansiert. Elitetenkningen har også ført til at en svært liten krets forskere sitter og fordeler enorme pengesummer i det tyske forskningsrådet - i overveiende grad til universitetene de selv kommer fra.

Münch har gjort grundige empiriske studier av fenomenet i Tyskland, og konkluderer med at eliteuniversitetene slett ikke er mer produktive enn de andre. "Fyrtårnstenkningen" som står i et klart motsetningsforhold til tradisjonelle vitenskapelige idealer som "mangfold" og "like muligheter", gir altså ikke engang den merverdigen den framholder.

Martin Seel (som i to essays i Neue Rundschau har kritisert omleggingen av universitetene) peker i denne sammenheng på det betenkelig og foruroligende i at man tror fyrtårn og "Exzellenzclusters" må opprettes for å frembringe de betingelser et universitet som arena for fri forskning uansett skulle sikre. "Den ånd som drives ut nedentil blir her implantert ovenfra." [2] I essayet "Lob der Einzelforschung" angriper han ikke minst. "klisjeen om enkeltforskeren som mister tidens tog der han blir sittende i sitt kammer - i dette verdensåpne studerkammer som nå som før er et sentralt kraftverk for åndelig produktivitet". Og han maner til motstand, i alle de råd, komiteer, utvalg osv. hvor man kan komme til orde. "Ren avvisning, å dukke unna, å kople seg fra - det hjelper ikke. Det som kunne hjelpe er heller den holdning ikke av bekvemmelighet å bli med på all slags tøv, ikke i proaktiv lydighet å underskrive på alskens ordrer, ikke bare tenke sitt og ta med skinnreform etter skinnreform ... å ikke tale det forgiftete språket, den økonomiserings jargong som universitetet innad og utad berøver seg sin stemme med." [3]

I Frankrike har det vært reist alvorlig kritikk mot universitetsloven LRU (vedtatt 10. august 2007), bl.a. en engasjert protest fra lingvisten Olivier Kraif ved Stendhal universitet i Grenoble. I England har en rekke tidsskriftredaktører tatt avstand fra "a disturbing trend in the world of academic publishing", nærmere bestemt initiativet fra "European Science Foundation" for å utvikle en "European Reference Index for the Humanities (ERIH)".

Her hjemme har det også vært protester fra akademikere helt siden Mjøs-utvalget.[4] Ubehaget vokser helt klart. Men er det for sent?

Studentaktivismens gjenkomst

Det som kanskje overrasker mange som er blitt vant til svært rolige og nytteorienterte studenter ved norske universiteter[5], er at Europa de siste par årene har sett stadig flere store studentprotester.

I Finland er det store protester mot en ny universitetslov som vil gjøre finske universiteter drevet etter markedsprinsipper. I mars demonstrerte 12000 i Barcelona, og 2000 studenter okkuperte hovedbygningen på universitetet, før de etter et par dager ble brutalt kastet ut av politiet. I Irland ble tidligere statsminister Bertie Ahern fysisk hindret fra å snakke på NUI, Galway 4. februar av studenter fra nettverket "Free Education for Everyone" som blokkerte veien til campus.

I Frankrike var det i midten av mars blokader ved rundt over 40 universiteter, flere var okkupert, og protestene fortsetter til dags dato. Protestene mot universitetsreformer er mange steder smeltet sammen med generelle protester mot nyliberalistisk politikk i ly av den økonomiske krisa, og i Frankrike bemerker stadig flere kommentatorer at Nicolas Sarkozy nå er i ferd med å møtes av protester som kan minne om dem fra 1968, når både studenter og fagbevegelsen er ute i gatene. Meningsmålinger viser også at et flertall på 78 % av franskmenn støtter protestene. Også i USA og flere steder i Asia, har det vært omfattende protester.

De kanskje kraftigste protestene har vært i Hellas. Her har det vært en oppblomstring

OGSÅ I TRÅNNJEM: Glade Attactivister deler ut utdanningsløpiser på Gløshaugen under den internasjonale aksjonsuka.

av studentprotester siden regjeringen forsøkte å reformere sektoren i 2006. Protestene eskalerte etter at en student ble skutt og drept av politiet i desember 2008, og uroen har spredd seg, ikke bare på universitetene, men ut i hele samfunnet.

Motstand over landegrensene

På Attacs Europeiske Sommeruniversitet i Saarbrücken i 2008, ble det dannet et europeisk Attac-nettverk mot kommersialisering av høyere utdanning og forskning [6], og synspunktene derfra gir et godt inntrykk av en viktig del av kritikken. I erklæringen fra nettverket stod det blant annet:

"We believe that higher education and research are common goods of humanity. Their management should be public, as well as their funding, and they should not in any case be submitted to the market rules."

Mot dette synet står blant annet de europeiske Lisboa- og Bolognaprosessen, som i følge nettverket "are increasing inequalities not only between students but also between the different academic fields" og som også "affect the functioning of the university, introducing private interests within their governance, and modify their function, transforming universities into "firms" that produce qualified workers adapted to the market."

Attac-nettverket er et eksempel på internasjonal organisering og koordinering av motstanden mot nyliberale reformer i akademia. Et annet er nettverket "Emancipating Education for All"[7], som arrangerte en "global week of action" i 2009 støttet av 70 organisasjoner fra hele verden. EEA skriver i sitt opprop[8]:

"What unites us is the struggle against the increasing commercialization of education and for emancipating public education accessible to all members of society."

politikk

More and more groups realize that forces responsible for this development - the privatization and commodification of education (like many other aspects of life) - function globally. And we can only effectively counter them, if we unite in our struggle."

10 år med Bologna

I anledning Bologna-avtalens 10-årsjubileum skriver danske Information 22/6-09 (også trykket i Klassekampen her i Norge) om hvordan jubileet feires med protester over hele Europa. "Mobiliteten og fleksibiliteten er udeblevet" refererer avisen, "men til gængæld har Bologna-prosessen medført ensretning og kommersialisering af uddannelserne".[9]

Avisen refererer til hvordan tusenvis av studenter har protestert mot avtalen i Tyskland, Spania og Italia i Juni, og de siterer lederen av den tyske studentorganisasjonen, Mo Schmidt fra et intervju med Deutsche Welle, hvor han gir uttrykk for at utdanning med Bologna-prosessen har begynt å handle mer om penger, enn om kunnskap:

"Tidligere gik man på universiteter for sin egen skyld" for at få viden. Nu studerer man for arbeidsmarkedets skyld."

Bologna-prosessen har ikke gjort noe med ulikhetsproblematikken, og heller ikke oppfylt løftene om mobilitet.

Rapporten Bologna With Student Eyes 2009 fra den Europeiske studentunionen, peker også på prosessen ikke har gjort noe med ulikhetsproblematikken, og heller ikke har oppfylt løftene om mobilitet.[10]

Studenter og ansatte mener altså at Bologna-prosessen fokus på mobilitet er erstattet med et kommersialiseringspress. Informations journalister har også intervjuet Bologna-rådgiver i Videnskapsministeriet, Stinna Gammelgaard, som mener det skyldes at Bologna i 2001 ble koblet sammen med EU-Kommisjonens Lisboa-prosessen, som handler om å samkjøre de europeiske landenes utdannings-systemer for å styrke EUs konkurransevne.

Nyliberalismens fallitt

Etter finanskrisen er mye av nyliberalismens ideologi fallitt. Selv om de mest hardnakkede tviholder på at årsaken til ethvert problem er for mye reguleringer, og for lite markeds-mekanismer, er disse i dag en mye mer marginalisert gruppe enn for bare et par år siden.

Når akademikere, studenter og fagbevegelse protesterer sammen mot denne politikken gir det håp for framtida, og kanskje ser vi nå starten på en periode hvor markedsstyring og ledelse etter ovenfra-og-ned-prinsippet vil svekkes, ikke bare i akademia, men

EUROPA RUNDT: Protester mot et bologna-ministert møte i Belgia (ø.v.), "Bildungsstreik" i Münster (ø.h.), "Bildung für alle"-demonstrasjon i Hamburg (n.v.), og studenter sleses bort fra utdanningsministerens kontor av politiet i Barcelona (n.h.). Alle aksjonene er fra "global week of action", og alle fotografiene er hentet fra emancipating-education-for-all.org.

kanskje også mer generelt i samfunnet. **T**

Noter:

1. Morgenbladet refererer til Münch 31/5 08, og skriver om " Kartelliknande nettverk, oligarkiske strukturar og ein monopolsituasjon som kveler både nytenking og arven frå Humboldt." <http://www.morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20080523/OAKTUEL003/924454938>
2. M. Seel (2008): "Die Universität - ein Ort intellektueller Praxis?", Neue Rundschau, Heft 2

3. M. Seel (2006): "Lob der Einzelforschung. Oder: Auszüge aus dem Wörterbuch des universitären juste milieu", Neue Rundschau, Heft 2
4. Se f.eks. Rune Slagstads kommentar til Mjøse-

utvalget

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/NOUer/2000/NOU-2000-14/25.html?id=143062>

5. Det kan argumenteres for at norske studenter i høy grad har forlatt den tidligere alliansen med de vitenskapelige ansatte, og i de senere år i liten grad engasjerer seg i universitetspolitikken. Stemmegivningen i valg på studenttillitsvalgte og ved rektorvalg er i mange henseende skremmende lav.

6. <http://www.european-summer-university.eu/pages/projects/higher-education-amp-research.php?lang=EN>

7. <http://www.emancipating-education-for-all.org/>

8. <http://www.emancipating-education-for-all.org/content/discussion-call-global-week-action-2009>

9. Bologna-aftalens jubileum feires med protester <http://www.information.dk/195325>

10. http://www.esu-online.org/documents/publications/official_publications/BWSE2009-final.pdf

* Med takk til Audun Øfsti for hjelp med akademikerne.

For et selvstyrt og demokratisk universitet!

Uttalelse fra NTNU/HiST Attacs årsmøte 2009

Fra 80-tallet rullet tankesettet som kalles nyliberalismen innover Norge. Det innebar en stortiltt privatisering av offentlige virksomheter, og innføring av styringsmodeller fra privat sektor i de offentlige virksomhetene som var igjen (såkalt New Public Management). Dette tankesettet er etterhvert blitt ganske diskreditert, men likevel har vi sett at NPM-reformer fortsetter å snike seg inn i akademia.

Det er i dette lyset vi må se de reformene som har rullet innover høgskoler og universiteter de siste årene, reformer som har svekket det interne demokratiet i sektoren og fratatt studenter og ansatte innflytelse, og som har møtt kraftig og bred motstand. Inntoget til eksterne styremedlemmer som ikke er underlagt demokratiske valg, er et eksempel på en slik svekkelse. Det at rektor nå kan bli ansatt og ikke valgt er en annen.

NTNU/HiST Attac mener at universitetet har en viktig demokratisk funksjon i samfunnet som en aktør som opererer etter sine egne vitenskapelige kvalitetskrav, og ikke er underlagt verken pengemakt eller politisk makt. Gjennom å ha sannheten og kunnskapen i sentrum for sin virksomhet, og ikke politisk-ideologiske, eller profittmål, kan akademia tjene samfunnet best. Å opprettholde en størst mulig grad av selvstyre i akademia er slik en viktig oppgave for både studenter og akademikere.

NTNU/HiST Attac oppfordrer studenter og ansatte til å kreve sin demokratiske rett på universitetet. Det er vi som holder til på universitetet som kjenner det, og som best kan styre det. La studentene og ansatte velge sine ledere. La demokratisk valgte organer styre budsjettene etter faglig funderte prioriteringer, og ikke etter NPM-regnearkmodeller fra Senter for statlig økonomistyring.

Valg 2009: De tre største

De tre største partiene i Norge får strykkarakter på Attacs partitest "Vil du stenge finanskasinoet?".

Av **Tomas Andersen**, Attacs arbeidsutvalg

Attac har stilt partiene 6 ulike spørsmål om demokratiske reguleringer av finansmarkedet. Ifølge Attacs test stryker alle de tre største partiene, AP, Høyre og Frp, i tillegg til partiet Venstre, på testen.

Høstens stortingsvalg er nå nært forestående, og partiene kjemper aktivt om velgerens gunst. Valget 2009 er et svært viktig valg, med tanke på hvem som skal få bestemme veien videre etter en turbulent tid. I året som har gått, har verden opplevd en finanskriser, hvor dårlig regulering av finansmarkedene og skatteparadis står sentralt. OECD rapporterer at gapet mellom fattige og rike land øker, samtidig som debatten i Norge raser for fullt rundt balansen mellom profittjag og etiske hensyn for oljefondet.

Finanskrisen viser at systemet ikke fungerer. Nå trenger vi å regulere markedet, slik at vi ikke får en ny finanskriser igjen om noen få år. Det er urovekkende at ingen av de største partiene har planer om å stenge finanskasinoet.

Steng finanskasinoet!

Attac har stilt partiene spørsmål om spekulasjonshemmende børsrskatt og valutaskatt, demokratisk innsyn i multinasjonale selskaper, og tiltak for å bekjempe skatteparadisene. Under tittelen "Vil du stenge finanskasinoet" ble det stilt 6 spørsmål. Spørsmålene ble sendt til følgende partier; Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, KRF, Venstre, Rødt og Miljøpartiet de Grønne. Alle partiene har svart.

Oljefondet og skatteparadis

Norge leder en internasjonal arbeidsgruppe mot skatteparadis, og utviklingsminister Erik Solheim fremholder skatteparadis som en av de viktigste årsakene til global fattigdom. Dette skjer samtidig med at den norske stat dobler sine investeringer i skatteparadisene. Attac Norges gjennomgang av årsrapporten for Oljefondet viser at fondet i 2008 har investert nesten 50 milliarder kroner i selskapsaksjer og obligasjoner registrert i skatteparadis.

Norge bør ikke godta at de pengene som forsvinner ut av fattige land, og som skaper fattigdom der, ender opp i det norske Oljefondet. Attac Norge mener at involvering i skatteparadis må inkluderes som kriterium for uttrekk av investeringer i de etiske retningslinjene for Oljefondet. Følgende spørsmål ble stilt:

HVEM VIL STENGE KASINOET?: Attac-leder Emilie Ekeberg og AU-medlem Tomas Andersen utfordrer partiene, her fra Attacs sommersamling.

1. "Hvordan stiller ditt parti seg til at de etiske retningslinjene til Oljefondet ikke tar stilling til investeringer i selskaper i skatteparadis?"

2. "Er ditt parti for å skjerpe de etiske retningslinjene for denne typen investeringer slik at Oljefondet må trekke ut kapitalen fra selskaper som aktivt bruker skatteparadis for å unngå å betale skatt?"

Når det gjelder spørsmålene relatert til oljefondet og skatteparadis er Arbeiderpartiet ikke enig føringene til Attac. De vil ikke inkludere et kriterium for uttrekk av investeringer som går på selskaper med involvering i skatteparadis, og besvarer i praksis ikke på spørsmål 2. Arbeiderpartiet virker derfor fornøyd med slik de etiske retningslinjene fungerer i dag, og vil heller bekjempe skatteparadis på myndighetsnivå, og via eierskapspåvirkning av selskapene. SV viser i sine svar en tydeligere bekymring for skatteparadisene, men sier at de ikke har konkludert på spørsmålet om hvorvidt skatteparadis bør bli et uttrekkskriterium, og at arbeid på myndighetsnivå og aktivt eierskap er de beste virkemidlene. De nevner at det er lagt begrensninger i oljefondet, for hvor eiendomsinvesteringer kan være registrert. Senterpartiet derimot ønsker å styrke de etiske retningslinjene på bekostning av høy avkastning, og dette innebærer å være mer kritisk til investeringer i selskap som er involvert i skatteparadis. Også på spørsmål 2 stil-

ler Senterpartiet seg positivt til å skjerpe de etiske retningslinjene. FRP er svært kort i sine svar på dette området og viser tydelig at avkastning er viktigere enn etikk. KRF, Høyre og Venstre kommer med mer utfyllende svar, men disse er overraskende lik svaret til arbeiderpartiet som vil motarbeide skatteparadis med aktivt eierskap og på myndighetsnivå, og dermed ikke støtter føringen fra Attac. Miljøpartiet De Grønne mener spørsmål 1 er en svakhet ved retningslinjene som bør rettes opp, mens Rødt mener retningslinjene reflekterer en dobbeltmoral på området. Begge disse partiene svarte ja på spørsmål 2.

Demokratisk innsyn i storselskaper

Attac mener at alle multinasjonale selskaper skal publisere separate regnskaper for hvert enkelt land (jurisdiksjon) som selskapet opererer i, såkalt land for land-rapportering. Regnskapene skal vise viktige nøkkeltall som omsetning, fortjeneste og innbetalt skatt for vedkommende land. Slike regnskaper skal publiseres også for de land som ikke stiller krav til regnskapsførsel, jf skatteparadisene. På denne måten synliggjøres virkningene av de økonomiske disposisjoner som gjøres i selskapene for offentligheten. Følgende spørsmål ble stilt:

3. "Hvordan vil ditt parti stille seg til et krav om at alle multinasjonale selskaper skal publisere regnskaper i henhold til land for land-prinsippet?"

partiene får stryk av Attac!

Dette mener partiene:

Parti	Oljefondet ut av skatteparadis	Demokratisk inn-syn i multinasjo-nale selskaper	Børsskatt	Valutaskatt
	✗	✓	✗	✗
	✗	✗	✗	✗
	✗	✗	✗	✗
	(✓)	✓	✗	✓
	✓	✓	✓	✓
	✓	✓	✓	✓
	✓	✓	✓	✓
	(✓)	✓	✓	✓
	✗	✓	✗	✗

4. "Hva vil ditt parti gjøre for å fremme dette både nasjonalt og internasjonalt?"

Når det gjelder spørsmål 3 og 4 er Senterpartiet positive til Attac sitt forslag om krav til land for land rapportering for alle multinasjonale selskaper, og sier de vil jobbe med dette i relevante fora. Arbeiderpartiet er noe mer vage, men sier de er positive til regler og standarder som bidrar til åpenhet og viser til at Norges Bank har uttrykt støtte til ny regnskapsstandard for utvinningsindustrien. SV følger Arbeiderpartiet langt på vei og virker tilfreds med det arbeidet som allerede skjer for utvinningsindustrien. FRP sier de er positive til rapportering overfor eierne, men sier ikke klart ifra om de faktisk støtter et krav til alle multinasjonale selskaper. Venstre svarer konkret ja på spørsmål om krav til land for land rapportering. Høyre og KRF sier de ikke har noen uttrykt politikk på området, og høyre svarer heller ikke konkret om de støtter kravet i spørsmål 3. KRF kommer Attac litt mer i møte og sier de er for reformer som sikrer større åpenhet omkring grenseoverskridende transaksjoner foretatt av multinasjonale selskaper, når disse gjennomføres og overvåkes av overnasjonale organer som FN-organisasjoner eller IMF. Rødt og MDG

vil støtte krav om land for land-rapportering. Rødt vil endre retningslinjer nasjonalt for multinasjonale selskaper med base i Norge, samt jobbe internasjonalt. MDG vil endre hele oljefondet til et grønt fremtidsfond, og da blir dagens utslingsmekanisme overflødig.

Felles for de fleste partiene her er vel at de er mer eller mindre positive til åpen regnskapsrapportering, men at ingen av dem har noen gode konkrete tiltak for å få en slik rapportering på plass, bortsett fra å "støtte" det arbeidet som allerede pågår.

Spekulanten betaler: Skatt på finans- og valutatransaksjoner

Finanskrisen skyldes ikke uheldige omstendigheter, den er en systemkrise. Nå må vi regulere markedet. Attac foreslår at det innføres skatter på finanstransaksjoner. En slik skatt vil bidra til en mer sosialt rettferdig fordeling av økte offentlige kostnader som følger av finanskrisen.

En liten skatt på valutatransaksjoner (Tobinskatt) er et annet viktig grep. Denne skatten vil administrativt sett være meget enkel å innføre, ettersom alle valutatransaksjoner mellom banker allerede registreres

gjennom systemer i regi av den Internasjonale Oppgjørsbanken (BIS). En slik skatt vil bidra til å bremse spekulasjonen, og vil også gjøre det vanskeligere å ta ut spekulasjonsgevinster i valutamarkedet. Følgende spørsmål ble stilt:

1. "Hvordan vil ditt parti stille seg til en skatt på finanstransaksjoner?"
2. "Hvordan vil ditt parti stille seg til en skatt på valutatransaksjoner?"

Både SV og Senterpartiet positive til slike skatter. Arbeiderpartiet derimot stiller seg negativt til begge spørsmålene. KRF er imot en avgift på valutatransaksjoner, men for en skatt på valutatransaksjoner dersom det gjennomføres etter vedtak fra FN, og omfatter alle verdens valutatransaksjoner på samme måte. Høyre FRP og Venstre er alle imot begge skatteforslagene. Felles for stortingspartienes motstand mot skatt på finanstransaksjoner var at en slik skatt ville virke negativt på markedsplassen. MDG sier de har programfestet begge disse skattene, mens Rødt også svarer ja på begge spørsmålene og sier at en skatt på finanstransaksjoner vil hjelpe tilsyn og regulering av markedene, og en skatt på valutatransaksjoner vil motvirke valutaspekulasjon.

Attac i tegneserienes verden

Med Ronny (travel vikar)

I det aller første nummeret av Taklinger, skrev vi om hvordan actionhelten Matt Damon gikk i Attac-demonstrasjon i den midt-erste Jason Bourne-filmen. Det er derfor en stolt tradisjon vi nå følger opp, når vi kan melde at de fransk-belgiske serieheltene Linda og Valentin gjør det samme.

MATT DAMON: Faksimile fra Taklinger 1

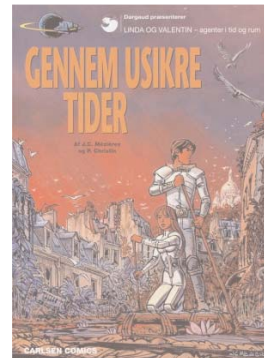
FRANSK ATTAC: I aksjon mot selskapet Vivaxis, som har skumle planer og suspekt eier.

Den kjente fransk-belgiske sci-fi-tegneserien *Linda og Valentin*, som på originalspråket går under navnet *Valerian*, er en av Europas mest populære serier. I Norge kom serien ut som album på 80- og 90-tallet, og først på 2000-tallet gikk noen album som biserie i *Fantomet*.

Dessverre kommer den i skrivende stund ikke ut på norsk, men noenlunde velfylte tegneseriebutikker eller bibliotek, vil kunne skaffe deg den danske utgaven.

I det 18. albumet i serien (se illustrasjon)

drar våre helter tilbake til vår tid for å avsløre en konspirasjon gjennom tid og rom som bl.a. inbefatter det stort mutinasjonale selskapet Vivaxis. Attac er selvsagt allerede på sporet av at det er noe muffens. God lesning! **T**

Bli med i Attac!

Sliter du med dårlig samvittighet? Er du engasjert, men mangler det siste lille sparket i baken. Vi har laget et enkelt lite skjema som gjør at du kan melde deg inn og begynne å jobbe sammen med andre om politiske og samfunnsmessige spørsmål i Attac. Du kan også melde deg inn på internett på www.attac.no.

Dersom du alt er medlem, men mangler tid, eller helt enkelt ønsker å støtte oss, kan du gi en gave. Sett beløpet inn på kontonr. 0539 6011826. Dersom du ønsker å øremerke støtten til avisen, merk giroen "Taklinger".

Jeg vil bli medlem av Attac!

- Vanlig medlem (kr. 270,-)
- Student/trygdet/pensjonist (kr. 140,-)
- Ungdom under 20 (kr. 50,-)
- Støttemedlem – for deg som vil gi litt ekstra (kr. 600,-)

navn

adresse

postnr. og sted

epost

telefon

fødselsår

Adresseten betaler for sending i Norge

Distribueres av Posten Norge

ATTAC NORGE
Svarsending 1250
0090 Oslo

Ønsker du å bidra til bladet med artikler, leserbrev eller layout mm., ta kontakt med noen i redaksjonen, eller send et e-brev til redaktøren.

Dersom du ikke vil klippe i bladet, kan du rive eller skjære ut kupongen.